

שיטת רש"י בענין מחיצות לשבת

יעויין ברש"י שבת ו ע"ב ד"ה קמ"ל גמורה, שכתב דחריץ ועמוד דהוו רה"י ע"י גוד אסיק מחיצות והוי ד' מחיצות. וצ"ב למה נקט ד' מחיצות, הלא לכאורה צריכין רק ג' שתהוי רה"י?

וע"ע תוס' עירובין ו ע"ב ד"ה והאמר רבה בדעת רש"י, דהגם דג' מחיצות הוו דאורייתא זהו רק אם הג' מחיצות המה מחיצות מעלייתא, אבל אי המחיצה שלישית ע"י דלת, א"כ רביעית נמי צריך עוד דלת מדאורייתא

ונראה בדעת רש"י כמש"כ הרה"מ הל' שבת פ"ז ה"ט שחילק בין מקום פתוח לרה"ר למקום הפתוח לכרמלית. ובאמת כ"כ הריטב"א עירובין ט ע"א בדעת רש"י. ולכן בב' המקומות הנ"ל שהמקומות המה פתוחות לרה"ר שפיר מצרכינן שם ד' מחיצות.

וההסבר נראה, דס"ל לרש"י דהמחיצות לשבת לענין רה"י עושה ב' דברים. א', הוא מקיף את הרשות. ב', הוא מבדיל את הרשות ממה שסביב לה. ולכן הגם שבין ע"י ג' בין ע"י ד' מחיצות לעולם איכא היקף מקום, אבל עדיין כשהיא פתוח לרה"ר אין כאן הבדלה ממה שסביב לה. ולכן כשהיא פתוח לרה"ר אינו רה"י. אולם נראה לאחר עיון דאין זה ב' דברים נפרדים היקף והבדלה, אלא דדין היקף תלוי בשיעור ההבדלה. ר"ל אין מקום זה נקרא מוקף אי אינו עושה הבדלה ממה שחוצה לה, ונמצא דכשהוא פתוח לרה"ר אין זה אפילו מקום מוקף.

ולכאורה הביאור בדעת רש"י הוא ע"פ מש"כ רש"י סוכה ז ע"א ד"ה משא"כ בסוכה, דהפירצה של הרוח רביעית לגבי שבת מצטרפת עם הפירצות של שאר הרוחות למיהוי כפרוץ מרובה. ולכן אף דמדינא צריך ג' מחיצות לחוד, היינו רק אם הם שלימות. ולכאורה מוכח כן נמי ממש"כ רש"י עירובין טו ע"ב ד"ה פרוץ כעומד, וכן פירש הר"ן עירובין יא ע"א ברד"ה שרובה פתחים. ומבואר לכאורה דין "היקף מקום" שעושה הגמ'

מחיצות נחשב מוקף מכל ד' רוצות ולכן מחשבינן כל ד' רוחות לחשבון עומ"ר. ועפ"י יתבאר היטב מה שנתבאר למילה לרש"י דבעצם צריך היקף מקום לד' רוחות כדי שיהא כל ד' רוצות מובדל מהרשות שסביב לה, ולכן ג' מחיצות לחוד יכולין לעשות את זה רק כשהיא פתוח לכרמלית. אבל אם פתוח היא לרה"ר, א"א שהג' מחיצות יכולין לעשות הבדלה והיקף על הרוח רביעית ולכן אה"נ כשהיא פתוח לרה"ר צריכין ד' מחיצות.

והראיה לכך שרש"י ס"ל דדין מחיצות שבת אינו רק היקף מקום אלא שעושה הבדלה הוא ע"פ רש"י טו ע"ב ד"ה יתר מכאן, שכתב שפירצה יתר מי' לענין שבת אוסר את כל ההיקף מהברייתא לענין כלאים. וקשה לכאורה דהאיך יכולין ללמוד מכלאים לשבת, הלא אין מושג של מוקף מקום בכלאים; ולכאורה הוא רק הבדלה, ורק משום שאין הבדלה למה מוכח נמי דאין היקף? ומזה מוכח דלענין שבת נמי אינה רק היקף, אלא דע"י ההיקף, עכשיו הרשות הוא מובדלת מחוצה לה, ולכן שפיר שייך למילף מכלאים לשבת.

ויש להביא עוד ראיה דלדעת רש"י לא רק דמחיצות שבת עושין היקף למה שבתוכה, אלא ג"כ עושין הבדלה למה שמחוצה לה, מתוס' סוכה ד ע"ב ד"ה פחות שהקשו על רש"י דס"ל דחריץ ומחיצה אין מצטרפין לעשות רה"י (עכ"פ לרב חסדא, הגם שאנן פסקינן שהילכתא הוא שמצטרפין) משום שהם ב' מיני דמחיצות. ותוס' חולקין וס"ל דשפיר מצטרפין משום שהם מין א' דמחיצות. ורמב"ן שבת ז ע"א ביאר דעת מתוס' דס"ל דמכיון שלבני אדם העומדים בתוכו יש גובה עשרה הוי צירוף. ולדעת רש"י צ"ל, וכן שמעתי מהרה"ג ר' אשר אריאלי שליט"א, דלרש"י עכ"ל דתכלית המחיצות שבת לא רק להקיף למה שבתוכה אלא ג"כ לעשות הבדלה למה שבחוצה לה. ולכן לבני רה"ר אין כאן עשרה, משום שחלק מהמחיצה הוא חריץ. וזהו ראיה להנ"ל, וכמו שנתבאר.

[ויש להוסיף: דהנה הגר"ח בסוף הל' שבת ביאר דעת הרמב"ם דלחי שאסורה בהנאה עדיין מהני למבוי אע"ג דאמרינן כיתותי מיכתת שיעורא? ותירץ הוא, משום שדין גובה עשרה בלחי אינו שיעור בהמחיצה, אלא הוא שיעור ברשות, ולכן אם הרשות המוקף גבוה עשרה, אע"ג דליכא שיעור בהמחיצה/לחי, עדיין את"ש, משום שלא צריכין את המחיצות עצמן, אלא מה שהמחיצות פועלין.]

ובענין תל/עומד נחלקן הראשונים למה הוי רה"י על גביו. רש"י בכ"ד (שבת ו ע"ב, סוכה כה, עירובין ב) דהוא משום גו"א מחיצתא. אבל ר"א מן ההר (סוכה ד ע"ב) וגר"ח הל' סוכה בדעת הרמ', פירשו דליכא גו"א מחיצתא ואפ"ה המחיצות שלמטה מקיף את הרשות שלמעלה אף בלעדי הדין דגו"א מחיצתא. וטעמא דל"א גו"א הוא משום, וכ"כ הר"א מן ההר הנ"ל, דהוי מחיצתא בכדי, דאין כאן חלל ותוך, דכולו אטום הוא, ולכן הוי מחיצה גרועה ול"א גו"א מחיצתא. אמנם נראה דרש"י לשיטתיה אזיל דתכלית המחיצה לא רק להקיף המקום מבפנים, אלא ג"כ להבדיל את המקום מבחוץ. ולכן בכה"ג הגם שכלפי הפנים הוא גרועה דאין כאן חלל ותוך, אבל עכ"פ כלפי החוץ הוי שפיר מחיצה דסו"ס מונע הילוך הרבים, ולכן שפיר אמרי גו"א מחיצתא. ובאמת ויעויין במ"מ הל' שבת פט"ז הט"ו שכתב שהרמ' ביאר הגמ' שגדוד ומחיצה שמצטרפין כדעת התוס' סוכה ד ע"ב שאירי בתל שגבוה חמשה ומחיצה חמשה. ויל"ע דמנליה למ"מ הא? וי"ל כנ"ל, דמכיון שהרמ' ס"ל דל"א גו"א בתל, משום שמחיצה גרועה דאין לה תוך, ע"כ כל תכלית המחיצה הוא רק להקיף את המקום מבפנים. ולכן חריץ חמשה ומחיצה חמשה פשוט להרמ' שזה מחיצה כמש"כ הרמב"ן לעיל בדעת התוס' דתוך החריץ הא איכא עשרה. וע"כ הגמ' שאירי שגדוד ומחיצה מצטרפין איירי כמש"כ התוס' בתל חמשה ומחיצה חמישה, וכמו שנתבאר.